

*Lietuvos Respublikos
nacionalinių šachmatų rinktinių
formavimo principai ir metodika*

(PROJEKTAS, ver. 1.0)

Vilnius, 2011 m. gruodžio 21 d.

© **Laimonas Kudžma**

VšĮ “Vilniaus fortas” direktorius, LŠF viceprezidentas
Tel. +370 672 58768, el.paštas: mokykla@sachmatai.lt

PREAMBULĖ

Šis dokumentas neatsako į klausimą “iš kur paimti reikalingą lėšų kiekį”, bet aprašo metodus ir principus, kuriais remiantis kuriama skaidri, paprasta, išmatuojama nacionalinių rinktinių formavimo sistema.

1. Ištrauka iš LŠF įstatų:

2 skyrius. Tikslai, veiklos sritys ir rūšys

- 2.1. Federacijos veiklos tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti Federacijos narių interesus, juos ginti bei, bendradarbiaujant su sporto ir kitomis organizacijomis, organizuoti, koordinuoti ir plėtoti šachmatų sportą Lietuvos Respublikoje;
[LK: būtina LŠF tikslus aprašyti SMART metodika, deklaruoti bendrąsias LŠF vertybes]
- 2.2. Federacijos veiklos sritis – plėtoti šachmatų sportą Lietuvoje ir atstovauti narių interesus:
 - 2.2.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės institucijose bei kitose šalies organizacijose;
 - 2.2.2. FIDE ir kitose tarptautinėse sporto organizacijose;
 - 2.2.3. Federacijos veiklos rūšys yra <...>
- 2.3. Įgyvendinama savo svarbiausius tikslus, Federacija atlieka šias funkcijas:
 - 2.3.1. Sudaro kalendorinius varžybų planus;
 - 2.3.2. Organizuoja Lietuvos Respublikos čempionatus, pirmenybes, tarptautinius turnyrus, įvairius renginius;
 - 2.3.3. Tvarko šachmatų sporto apskaitą, t.y. renka ir saugo duomenis ir informaciją apie oficialius šachmatų turnyrus Lietuvoje, šachmatininkų kvalifikaciją, reitingus ir kt.;
 - 2.3.4. Nustato nacionalines teisėjų kategorijas, jų suteikimo tvarką ir rūpinasi jų rengimu;
 - 2.3.5. Sudaro nacionalines rinktines, rūpinasi jų rengimu tarptautinėms varžyboms ir dalyvavimu jose.

PROBLEMATIKA

- Nepakankamai sparčiai gerėjantys [ar net blogėjantys] Lietuvos šachmatų rinktinių pasirodymai Pasaulinėse šachmatų Olimpiadose (WCO) ir Europos komandiniuose čempionatuose (ECT);
- nacionalinių rinktinių ilgalaikių objektyvių atrankos kriterijų nebuvomas;
- pasirengimo ciklą ECT ir WCO nebuvimas;
- rinktinių formavimas pagal sėkmės vienos varžybose (LR čempionate) principą;
- nacionalinių rinktinių atnaujinimo (t.y. atjauninimo) priežastys ir pasekmės;
- trumpas nacionalinių rinktinių atsarginių žaidėjų suolelis;
- nacionalinės rinktinės kandidatų ir narių, trenerių statuso klausimas (teisės, pareigos);
- nacionalinės rinktinės kandidato / žaidėjo sportinė forma ir motyvacija;
- komandos tikslų ir rinktinės narių pasiektų rezultatų vertinimas;
- Nuobaudų nėra ir negali būti. Yra asmeninis išsipareigojimas ir atsakomybė prieš tautą, prieš kolegas, prieš Dievą. Viešo motyvuoto pašalinimo iš rinktinės narių/kandidatų sąrašo galimybė yra pakankamas garantas.
- Pats faktas, kad sportininkas yra rinktinės kandidatas/narys, teikia privilegijas (stipendijos, sporto stovyklos, asistavimas tobulėjant, pagalba techninėmis priemonėmis) numatyto atrankos ciklo metu. Nekalbant apie garbę būti Lietuvos rinktinės nariu, atstovauti savo miestą/rajoną, rodyti puikų pavyzdį vaikams ir jaunimui.
- Pašalinimą iš rinktinės vykdo LŠF Taryba rinktinės trenerio teikimu laikantis LŠF įstatų ir LR įstatymų.

TIKSLAI

1. Sukurti vieningą, visuotinai pripažintą LR šachmatų rinktinių formavimo metodiką, kuria remiantis būtų galima siekti ilgalaikių LŠF tikslų atstovaujant Lietuvą aukščiausio rango komandinėse varžybose (Europos čempionatuose, šachmatų Olimpiadose)
2. Sudaryti sąlygas jauniems sportininkams kandidatuoti į rinktines, praeinant atrankos ciklą.
3. Sudaryti prielaidas skaidriam ir objektyviam rinktinių formavimui, paremtam sportiniu principu.
4. Sudaryti prielaidas rinktinės kandidatų motyvavimui (stipendijos, stovyklos, asistavimas, dėmesys).
5. Minimizuoti išorinių veiksnių (asmeninės pažintys / protegavimas, force-majeure) įtaką formuojant nacionalines rinktines.

SAVOKOS, APIBRĖŽIMAI

Nacionalinė vyrų (“open”) rinktinė

Nacionalinė moterų rinktinė

Rinktinės kandidatas (-ė)

Rinktinės narys (-ė)

Vyriausiasis treneris

Rinktinės treneris

Rinktinės trenerio asistentas

Komandos kapitonas

Delegacijos vadovas

LŠF direktorius

LŠF taryba

WCO

ECT

ELO reitingas – Arpad Elo, Vengrijos matematiko sukurta reitingų sistema, kurią naudoja FIDE.

Nuo 2012 m. liepos planuojama įvesti ir greitųjų (rapid) bei žaibo (blitz) pasaulinius reitingus.

Rp – Rate played (rating performance).

chessmetrics

PRINCIPAI

Autoriteto principas - [*Fide, sed qui, vide*]

Skaidrumo principas – [*In absentia luci, tenebrae vinciunt*]

Sportinės atrankos principas – [*Veni, vidi, vici*]

Asmeninės atsakomybės principas - [*Primum non nocere*]

Atlyginimo už darbo rezultatus principas - [*Finis coronat opus*]

Komandinių interesų iškelimas virš asmeninių - [*Ubi concordia, ibi victoria*], [*Non sibi sed omnibus*]

Rotacijos/atsinaujinimo principas - [*A bove maiore discit arare minor*]

Planavimo/pasiruošimo principas - [*Amat victoria curam*]

KITŲ VALSTYBIŲ PATIRTIS

< *Aprašyti JAV, Lenkijos, Rusijos nacionalinių čempionatų pravedimo ir rinktinių formavimo pavyzdžius* >

METODIKA

Atranka į LR nacionalinę vyrų/moterų rinktinę, atstovausiančią Europos ir Pasaulio komandiniuose čempionatuose (šachmatų olimpiadoje) vykdoma tripakope sistema:

1. Kvalifikacinė atranka.
2. Rinktinių kandidatų sąrašo sudarymas, trenerio parinkimas.
3. Rinktinių formavimas kiekvienoms tarptautinėms varžyboms.

I pakopa. Kvalifikacinė atranka (LR čempionato pusfinalis, finalas, tarptautinių turnyrų Rp vidurkis). Jos tikslas – skaidriai ir objektyviai išaiškinti sportininkus, vertus dalyvauti LR čempionate.

1. Dalyvavimas LR [atvira]me] čempionate – **būtina** sąlyga kiekvienam sportininkui, kandidatuojančiam atstovauti LR komandą.
Išimtis – pastarųjų dvejų metų Europos Sąjungos čempionatų prizininkai, Europos čempionatų I-VI vietų laimėtojai bei Pasaulio čempionato I-X vietų laimėtojai.

LR [atviri] pusfinaliai vykdomi šveicariška sistema, 8-11 ratų.

Dalyvauti gali bet kuris sportininkas (-ė), laiku sumokėjęs (-usi) varžybų nuostatuose numatytą starto mokestį.

Vieta LR finale nepriklausomai nuo jo vykdymo sistemos garantuojama 5 pusfinalyje geriausiai pasirodžiusiems sportininkams(-ėms). Tuo atveju, kai LR finalas vykdomas šveicariška sistema, finale pretenduojantys dalyvauti šachmatininkai turi atitikti mandatinės komisijos reikalavimus (žr. lentelę žemiau)

LR čempionato finalo dalyvių kvalifikacinė lentelė

Swiss 8-11 ratų, >14 žaidėjų	Ratų sistema, 10 dalyvių (9 r.)	Ratų sistema, 12 dalyvių (11 r.)
(9 r.): Št – I; Sk – II; Pi - III; An - IV; Tr - V; Ke - VI; Pe - VII; Št - VIII; Sk – IX.	Št – I; Sk – II; Pi - III; An - IV ; Tr - V; Ke - VI; Pe - VII; Št - VIII; Sk – IX.	Št – I; Sk – II; Pi - III, IV; An V ; Tr - VI; Ke - VII; Pe - VIII, IX; Št - X; Sk – XI.
5 geriausieji šių metų LR pusfinalio žaidėjai (-os)	3 praėjusiųjų metų LR čempionato prizininkai (-ės)	3 praėjusiųjų metų LR čempionato prizininkai (-ės)
Pusfinalio Rp >= 2200 (vyrams) ir Rp >= 2000 (moterims).	5 geriausieji šių metų LR pusfinalio žaidėjai (-os)	5 geriausieji šių metų LR pusfinalio žaidėjai (-os)
ELO vyrų >= 2300, ELO moterų >= 2100.	2 aukščiausią Rp vidurkį turintys žaidėjai (-os), sužaidę ne mažiau nei 17 partijų per pastaruosius metus (chessmetrics).	2 aukščiausią Rp vidurkį turintys žaidėjai (-os), sužaidę ne mažiau nei 17 partijų per pastaruosius metus (chessmetrics).
		1 LR jaunimo čempionato iki 20 metų laimėtojas (-a)
		1 LR pusfinalio VI-os vietos laimėtojas (-a)

LR finalai (vyrų, moterų) vykdomi vienu iš dviejų būdų:

1) *šveicariška sistema*, 8-11 ratų [atviras] turnyras. Galimas bendras turnyras su moterų įskaita (juolab, kad moterys gali iškovoti teisę būti pakviestomis atstovauti vyrų komandai).

2) *ratų sistema* 9-11 ratų (10-12 žaidėjų).

Į jį vardinais kvietimais kviečiami praėjusiųjų metų LR čempionato 1-3 vietų laimėtojai, 5 pusfinalio laimėtojai, 2 aukščiausią praėjusiųjų metų ELO Rp vidurkį turintys sportininkai, sužaidę ne mažiau 17 partijų per pastaruosius metus.

LŠF Taryba, formuodama ateinančių metų varžybų kalendorių, įgalioja LŠF direktorių pravesti konsultacijas/derybas su 3 aukščiausią reitingą turinčiais aktyviais (per metus sužaista ne mažiau nei 17 partijų) šachmatininkais (vyrų, moterų) bei praėjusių metų LR čempionato prizinininkais (vyrų, moterų) dėl būsimo LR čempionato pravedimo datų. Varžybų šaltinis – oficialūs FIDE bei ECU varžybų kalendoriai.

II pakopa. Rinktinės kandidatų sąrašo sudarymas.

LŠF Taryba konkurso būdu išrenka ir 24 mėnesių laikotarpiui pasirašo sutartį su rinktinių treneriais. Rinktinės treneris pasirenka asistentą (-us).

Rinktinių kandidatų sąrašas sudaromas 24 mėnesiams iš pastarųjų dvejų metų Europos Sąjungos čempionatų prizinininkų, Europos čempionatų I-VI vietų laimėtojų bei Pasaulio čempionato I-X vietų laimėtojų, bei dalyvavusiųjų LR čempionato finale – viso 10 kiekvienos rinktinės žaidėjų.

Rinktinės kandidatai *negauna stipendijų*, tačiau jiems paskiriamas kuruojantis treneris, fizinio pasirengimo treneris ir programa, sudaromi individualūs metiniai planai, kviečiami į rinktinės stovyklas (mokami dienpinigiai), seminarus, dalyvauja sveikatos stiprinimo (fizinio pasiruošimo) programose.

III pakopa. Rinktinių tvirtinimas

Rinktinė Europos/Pasaulio čempionatui (Olimpiadai) sudaromos iš rinktinės kandidatų pagal jų sportinius rodiklius ir motyvaciją: dalyvavimas stovyklose, pasiektas Rp tarptautinėse varžybose bei čempionate [JAV taikoma metodika], likus ne mažiau 5 kalendoriniams mėnesiams iki minėtų varžybų pradžios. Rinktinės sąrašus pateikia rinktinės treneris, tvirtina LŠF taryba.

Nuo rinktinės narių tvirtinimo momento 6 mėnesius kiekvienam rinktinės nariui mokama LŠF biudžete numatyto dydžio stipendija.

Biudžetas rinktinei sudaromas iš anksto. Jame numatomos išlaidų eilutės kalendoriniams metams:

- rinktinių trenerių ir trenerių asistentų atlyginimams ir su tuo susijusiems mokesčiams;
- rinktinės narių stipendijoms, sveikatinimui;
- rinktinės stovykloms (transportas, nakvynė, maitinimas, dienpinigiai, lektorių atlyginimai ir su tuo susiję mokesčiai);
- rinktinės dalyvavimui Europos/pasaulio čempionatuose (transportas, nakvynė, maitinimas, dienpinigiai, starto mokesčiai);
- kitos išlaidos (sveikatinimas, apranga, IT/programinė įranga, knygos/žurnalai, ryšio priemonės ir ryšiai, spauda/visuomenės informavimo priemonės, išlaidos savanorių darbui organizuoti ir koordinuoti)

Nacionalinė delegacija, jos nariai, pareigos/funkcijos :

1. Oficialus delegacijos vadovas, deleguotas LŠF Tarybos posėdžio protokolu.
2. Vyrų rinktinės treneris (<sąrašas>), atsakingas už galutinį komandos rezultatą.
3. Vyrų rinktinės trenerio asistentai (<sąrašas, funkcijos>);
4. Vyrų rinktinės narys (<sąrašas>);
5. Vyrų rinktinės kandidatas;
6. Moterų rinktinės treneris;
7. Moterų rinktinės trenerio asistentai;
8. Moterų rinktinės narė;
9. Moterų rinktinės kandidatė.

Pasiruošimo komanda:

Fizinio pasirengimo treneris
Gydytojas / psichologas

PRIEDAI:

EKONOMINIAI ASPEKTAI

ATVIRI KLAUSIMAI

IŠVADOS

REKOMENDACIJOS

LITERATŪRA